

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

SML kannattaa 1 § ehdotusta muutettuna seuraavasti:

Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää ja oppilaan taitotason huomioivaa, ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen koulutusta, joka tukee varhaisiästä lähtien oppilaan kasvua, elinikäistä oppimista, taidesuhteen ja taitojen muodostumista sekä edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Taiteen perusopetus edistää luovaa osaamista, kulttuurista osallisuutta, kestävästä elämäntapaa sekä yksilön hyvinvointia.

SML ehdottaa kolmea muutosta ensimmäisen pykälän osalta:

- 1 Lisäyksenä "ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää"
- 2 Muutoksena "varhaisiästä lähtien" -sanaparin paikka
- 3 Muutos pykälän viimeiseen virkkeeseen siten, että opetus-sana korvattaisiin taiteen perusopetus -sanoilla

Perustelut muutosehdotuksiin:

(1) Muutosehdotus: Lisäyksenä “ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää”

Lain uudistamisen tavoitteena on lisätä saatavuutta ja saavutettavuutta, mutta sitä ei tule tehdä lasten kustannuksella.

Ehdotettu uusi taiteen perusopetuslain 1 § poikkeaa olennaisesti voimassa olevasta laista siinä, että siitä on poistettu maininta opetuksen ensisijaisesta kohdentumisesta lapsille ja nuorille. Tämä ensisijaisuus tulee säilyttää myös tulevassa laissa.

Koulutusmuodon alkuperäinen ja nykyinen tarkoitus on tarjota taiteen perusopetusta ja siitä saatavaa osaamista ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Voimassa olevan lain henki on tukea yhteiskunnan jäseneksi kasvua ja yksilön demokratiakäsityksen vahvistumista erityisesti kehityksen varhaisessa vaiheessa. Ehdotettu muutos ensisijaisuuden poistamiseksi merkitsisi koulutusmuodon kohdentamista uudelleen ja muuttaisi siten sen perustavanlaatuista ydintä.

Koulutusmuoto, jossa oppimäärän laajuus on kuitenkin merkittävä, tulisi käytettäviä resursseja kohdistaa ensisijaisesti niille, joille koulutuksen tuomasta osaamisesta olisi eniten hyötyä. Kun samanaikaisesti halutaan lisätä korkeakoulutettujen määrää väestössä, niin lasten ja nuorten pääsy taiteen perusopetukseen tukee konkreettisesti myös sitä tavoitetta. Oppimisen kannalta hedelmällisin ikä on lapsuus ja nuoruus. Kasvatustieteissä on selvästi osoitettu lasten ja aikuisten oppimisen ja sitä kautta pedagogiikan olevan erilaista.

Lapsilla on oikeus saada heidän tarpeisiinsa suunnattua koulutusta ja kasvatuksellisesti turvallinen oppimisympäristö. Tämä on kirjattu niin Suomen perustuslakiin kuin YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen.

Lapsen oikeuksien sopimus, jossa lapseksi määritellään kaikki alle 18-vuotiaat (Artikla 1), korostaa erityisesti lasten oikeutta osallistua taide- ja kulttuurielämään (Artikla 31). Tästä näkökulmasta katsottuna on perusteltua, että laki ilmaisisi selkeästi opetuksen ensisijaisen kohderyhmän olevan lapset ja nuoret.

Aikuisten oppijoiden osallistumisesta on erilaisia kokemuksia. Ensisijaisuuden poistaminen voi johtaa myös tilanteisiin, joissa aikuisten oppijoiden osallistuminen heikentää lasten oppimisympäristöä. Nykyinen lakiteksti on antanut opetuksen järjestäjälle juridisen perustan toimia lapsen edun mukaisesti. Mikäli tätä kirjattua priorisointia ei ole, jää vastuu yksittäisille opettajille ja oppilaitoksille, mikä saattaa johtaa ristiriitatilanteisiin, joita ei ole helppo ratkaista ilman selkeää lainsäädännöllistä selkänöjää.

On huomattava, että nykyinen muotoilu, jossa taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua, ei sulje pois opetuksen järjestämistä aikuisille. Tämä sanamuoto mahdollistaa joustavat paikalliset ratkaisut, kuten yhteiset kokoonpanot tai aikuisopetuksen järjestämisen rinnalla, silloin kun se pedagogisesti ja taloudellisesti palvelee kaikkia osapuolia. Monilla alueilla aikuisten mukanaolo on jopa edellytys isompien ryhmien tai yhteisötoiminnan toteutumiselle. Tällöin aikuiset tukevat ja mahdollistavat sellaisen oppimisympäristön, jota lasten kehittyminen yhteisötoiminnassa vaatii. Näissäkin tilanteissa aikuiset eivät syrjäytä lasten tai nuorten ensisijaista oikeutta osallistua ko. opetustapahtumaan. Lainsäädännön tulee antaa opetuksen järjestäjille mahdollisuus päättää, missä tilanteissa aikuisten osallistuminen on tarkoituksenmukaista ja milloin ei.

Ehdotuksen perusteluna on esiin nostettu apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu (EOAK/6832/2017), joka koskee yksittäisen oppilaitoksen määrittelemää ikärajaa taiteen perusopetukseen osallistumiseen. Ratkaisussa yhdenvertaisuutta loukkaaviksi katsotut ikärajat eivät ole sellaisia, jotka olisi laajemmin käytössä tai oikeusnormistossa toisaalla hyväksyttyjä. Ymmärrettävänä voidaan siis pitää, ettei yksittäisellä oppilaitoksella ole normistoon pohjautuvaa oikeutta itse asettaa tällaisia ikärajoja. Sen sijaan ko. ratkaisu ei ota suoraan kantaa tai kyseenalaista nykyisen lainkirjauksen yhdenvertaisuutta siltä osin, kun siinä on mainittu ensisijaisuus lapsille ja nuorille. Määrittelyt siitä, ketä voidaan pitää lapsena tai nuorena, löytyvät yksiselitteisesti muista säädöksistä.

Lain sanamuoto ei siis tältä osin ole tulkinnanvarainen tai epäselvä. Tärkeää yhdenvertaisuuden kannalta on, että lapsia tai nuoria kohdellaan keskenään yhdenvertaisesti. Nyt käsillä olevan esityksen perusteluissa on siis päädytty väärään tulkintaan ensisijaisuuden poistamisen välttämättömyydestä.

Samassa apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa viitatut korkeimman hallinto-oikeuden päätökset liittyvät pääsääntöisesti sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämiseen ja ikäsyrjintään palveluiden saatavuuden osalta. Näitä ratkaisuja ei voida suoraan soveltaa taiteen perusopetuksen kaltaiseen koulutusmuotoon, jossa opetuksen sisällölliset ja pedagogiset tavoitteet sekä oppimisympäristön luonne ovat olennaisesti erilaisia.

Taiteen perusopetus ei ole yleinen, subjektiivinen oikeus, vaan harkinnanvaraista, paikallisesti järjestettävää koulutusta, johon oppilaaksi ottoon voi liittyä muitakin valintakriteereitä kuin pelkkä yhdenvertaisuusperiaate. Yhdenvertaisuus ei tarkoita sitä, että kaikkia on kohdeltava samalla tavalla, vaan että erilainen kohtelu on sallittua, jos sille on hyväksyttävä ja oikeasuhtainen peruste. Vastaavanlaista positiivista syrjintää löytyy mm. Perusopetuslain 8 a luvusta, jonka 48 a § koskee aamu- ja iltapäivätoimintaa tai nuorisolain 2 §, jossa tavoitteena on tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Näitä voitaisiin analogisesti verrata myös taiteen perusopetuksen lasten ja/tai nuorten ensisijaisuuden perusteena.

Lapset ovat yhteiskunnassamme niitä heikoimmassa asemassa olevia ja siksi lasten suojaaminen ja heidän oppimisympäristönsä turvaaminen on ensisijaista. Perustuslain yhdenvertaisuussäännöstöstä poikkeamiselle hyväksyttävä peruste on asuinpaikka. Myös lapsen edun ensisijaisuus tulisi olla samalla tavalla hyväksyttävä peruste. Asia tulisi huomioida myös 14 §:ssä ja sen perusteluissa.

Esityksen valmistelussa näyttää puuttuvan lapsivaikutusten arviointi, joka olisi ollut erityisen tärkeä näin merkittävässä toimintaa uudelleen asemoivassa ehdotuksessa. Lasten ja nuorten kuuleminen voi olla osa lapsivaikutusten arviointia, mutta pelkkä lasten kuuleminen ei ole riittävää lapsivaikutusten arviointia. Mikäli ikäviittaus poistettaisiin laista, tulisi vielä erikseen tehdä arviointia siitä, miten muutos vaikuttaisi lasten oikeuksiin, osallistumismahdollisuuksiin ja pedagogisiin käytäntöihin. Nyt tämä arviointi on jäänyt tekemättä, mikä tekee esityksestä puutteellisen myös perustuslain näkökulmasta.

SML olettaa, että näin merkittävää muutosta on haastettu myös työryhmän jäsenien toimesta, mutta kuitenkin kukaan ei ole jättänyt asiasta eriävää mielipidettä. Onko mahdollisesti olemassa vielä muuta perustelumateriaalia, jota ei ole tämän lakiehdotuksen perusteluosiossa mukana?

(2) Muutoksena “varhaisiästä lähtien” -sanaparin paikka

“Varhaisiästä lähtien” viittaisi siis kaikkiin jäljempänä erikseen lueteltuihin kohtiin. Myös luettavuus tekstin osalta paranisi kun “varhaisiästä lähtien” ei ole viittaamassa vain oppilaan kasvuun.

(3) Muutos pykälän viimeiseen virkkeeseen siten, että opetus-sana korvattaisiin taiteen perusopetus-sanoilla

“Opetus edistää luovaa osaamista, kulttuurista osallisuutta, kestäväää elämäntapaa sekä yksilön hyvinvointia.”

Ehdotuksessa käsitettä opetus käytetään tässä rinnasteisena käsitteelle taiteen perusopetus, jota se ei ole. Taiteen perusopetuksen vaikutukset ilmenevät monin tavoin muutoinkin kuin pelkän opetuksen keinoin. Erilaiset sisällöt ja erilaiset oppimistavat, yhteisöllisyys ja vertaisoppiminen sekä erilaiset oppimistilanteet edistävät opetuksen ohella luovaa osaamista, kulttuurista osallisuutta, kestäväää elämäntapaa sekä yksilön hyvinvointia. Taiteen perusopetus pelkän opetuksen lisäksi vahvistaa laajemmin yksilöiden hyvinvointia esimerkiksi taiteen kokemisen kautta myös heidän osaltaan, jotka eivät ole opetuksen piirissä. Pykälän viimeisen virkkeen tulisi painottaa koko taiteen perusopetuksen vaikutusta mainittujen asioiden edistäjänä, eikä vain opetuksen kautta syntyvää.

Kannatamme lakiehdotuksen muotoilussa perusopetuksesta annettavan lain 1 §:ssä sitä, että

- taiteen perusopetuksen tavoitteellisuus ilmaistaan selkeästi ja että koulutuksen tavoitteena on maininta edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Ehdotuksen

perusteluissa voisi kuitenkin mainita sen positiivisen tosiasian, että taiteen perusopetus edistää mahdollisuuksia hakeutua myös muihin kuin taiteenalojen jatko-opintoihin.

- taiteen perusopetus huomioi oppilaan taitotason, jolloin sen myös tulee tukea yksilöllisiä opintopolkuja. Oppijoiden moninaisuus nostaa esiin erilaisten pedagogisten työkalujen tarpeen ja siten korostaa myös tarvetta koulutuksella hankitulle pedagogiselle osaamiselle.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Nykyisellään oppilaitokset itse laativat opetussuunnitelmansa ja koulutuksen järjestäjä – esimerkiksi kunta – hyväksyy ne. On tärkeää, että tämä käytäntö säilyy, eikä laki siirrä opetussuunnitelmien laadintavastuuta sellaisille tahoille, joilla ei ole pedagogista asiantuntemusta kyseisestä taiteenalasta. Opetussuunnitelmien laadinnassa on syytä tehdä yhteistyötä niin, että oppilaitoskohtaiset ominaispiirteet tulee huomioiduksi.

SML kannattaa opetussuunnitelman perusteiden määrittelyä taiteenaloittain.

Varhaisiän musiikkikasvatus on osa taiteen perusopetusta, mutta sitä ei tule jyvittää opintopisteinä osaksi varsinaisen oppimäärän laajuutta.

Opintopiste oppimäärän mitoitukseen on hyvä ja yhteneväinen tapa muihin koulutusmuotoihin verrattuna, mutta oppilaan omaehtoinen työskentely tulisi kirjata tähän pykälään yhdessä osaamisperusteisuuden kanssa. Ehdottomasta opetustuntimäärästä opintopistettä kohden tulisi luopua ja tunnistaa omaehtoinen työskentely osana oppimista ja osaamisen kehittyminen oppimistapahtuman ulkopuolella.

Oppimäärää ei tule määritellä niin, että sen laajuus olisi vain opetustunteja.

Asetuksessa määritellään, että yhtä opintopistettä kohden pitää antaa 20 opetustuntia. Tällainen vain opetukseen keskittyvä sisällön laajuuden määrittely ei vastaa nykyisiä oppimiskäsityksiä eikä koulutusmuodon tukemaa kokonaisvaltaista osaamisen kehittymistä. Taidealojen eroavaisuudet ja kunkin taiteenalan ominaispiirteet tulisi huomioida, eikä lukita annettavaa opetustuntimäärää asetuksen tasolla. Taiteenalakohtaisesti tulee turvata pedagogisesti perustellut ratkaisut ja joustavuus opetustavoista, mm. yksilö- ja ryhmäopetuksen suhteesta.

Asetuksessa mainittu 20 tunnin opetuksen määrä opintopistettä kohden on korkea, erityisesti jos sitä verrataan EU:n laajuisesti käytössä olevaan malliin, jossa yksi opintopiste vastaa keskimäärin 27 tunnin työpanosta sisältäen sekä opetuksen että oppijan oman työskentelyn.

Osaamisperusteisuus puuttuu opintopisteen määritelmästä ja se tulisi ehdottomasti sisällyttää siihen. Taiteen perusopetuksen luonteeseen kuuluu tavoitteellisesti etenevä oppiminen ja osaamisen kehittäminen. Jos opintopisteet perustuvat ainoastaan opetuksen määrään, vaarana on, että oppimisen laatu ja osaamisen arviointi jäävät toissijaisiksi.

On tärkeää, että opetussuunnitelman perusteissa veloitetaan myös osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen, ja että todistusten myöntäminen perustuu sekä suoritettuun tuntimäärään että saavutettuihin taitoihin. Tämä on johdonmukaista suhteessa lain 1 §:n tavoitteisiin, joissa painotetaan oppilaan taitotason huomioimista ja tavoitteellista etenemistä.

Esitetty oppimäärän laajuus, 50 opintopistettä, on sinänsä toimiva ja mahdollistaa rakenteellisesti selkeän kokonaisuuden. Kuitenkin on ehdottoman tärkeää, että oppimäärä jäsennetään selkeisiin osakokonaisuuksiin, jotka ohjaavat opetuksen järjestämistä ja tukevat sekä oppilaan että opettajan työskentelyä. Tämä on erityisen tärkeää musiikin kaltaisissa taideaineissa, joissa opintopolku usein etenee vuosien ajan ja rakentuu eri osa-alueista.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan oppimäärä voidaan suorittaa laajempana kuin 50 opintopisteen kokonaisuutena. Tämä on kannatettavaa, sillä se mahdollistaa motivoituneiden ja pidemmälle ehtineiden oppilaiden ohjaamisen kohti taidealan jatko-opintoja. On kuitenkin olennaista, että tämä mahdollisuus on aidosti tarjolla kaikissa oppilaitoksissa riippumatta niiden koosta tai sijainnista. Toisin sanoen opetuksen järjestäjillä tulisi olla velvollisuus mahdollistaa koko oppimäärän suorittaminen laajimmassa mahdollisessa muodossaan niille oppilaille, joilla on valmiuksia ja halua edetä tavoitteellisesti. Ilman tätä velvoittavuutta voi syntyä alueellista eriarvoisuutta, mikä heikentää taiteen perusopetuksen saavutettavuutta.

Lopuksi on tärkeää tuoda esiin, että opintopisteiden kertyminen ja oppimäärän laajuus tulevat vaikuttamaan paitsi oppilaiden etenemiseen myös oppilaitosten rahoitukseen. Mikäli ehdotuksen mukaisesti läpäisevyyttä käytetään tulevaisuudessa rahoituksen mittarina, saattavat oppilaitokset joutua optimoimaan toimintaansa taloudellisista syistä tavoilla, jotka eivät tue taiteen perusopetuksen perimmäisiä tavoitteita. Tämä voi heikentää uusien oppilaiden sisäänottoa ja siten koko taiteen perusopetuksen saavutettavuutta.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Kun pykälän 3 momentin mukaan kunta sopii muun julkisen tai yksityisen yhteisön taikka säätiön kanssa taiteen perusopetuksen toteuttamisesta, niin kunta vastaa koulutuksen järjestäjänä siitä, että opetus järjestetään tämän lain mukaisesti.

Nykyisin oppilaitokset itse laativat opetussuunnitelmansa ja koulutuksen järjestäjä – esimerkiksi kunta – hyväksyy ne. On tärkeää, että tämä käytäntö säilyy, eikä laki siirrä opetussuunnitelmien laadintavastuuta sellaisille tahoille, joilla ei ole pedagogista asiantuntemusta kyseisestä taiteenalasta.

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Silloin kun järjestämisluvassa edellytetään opetuksen järjestämistä useammalla kielellä, niin tulisi sen myös näkyä osana valtion rahoitusta. Tämä on tärkeä päivittää myös voimassaolevien järjestämislupien osalta.

Lakiehdotuksessa tulisi selvästi myös näkyä kansalliskielien huomioiminen, esimerkiksi seuraavalla kirjauksella:

Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että opetus kyetään tosiasiallisesti järjestämään järjestämisluvassa määrätyillä kielillä ja että kyseisten kieliryhmien opetus omalla äidinkielellään turvataan.

Suomen perustuslain 17 §:n mukaan suomen- ja ruotsinkielisillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Tämä velvoittaa viranomaisia huolehtimaan siitä, että taiteen perusopetuksessa suomen- ja ruotsinkielisille turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet saada opetusta omalla äidinkielellään.

Taiteen perusopetus tukee myös merkittävästi lasten ja nuorten kielellistä, kulttuurista ja henkilökohtaista identiteettiä. Tämä korostuu etenkin varhaisiän taidekasvatuksessa.

Lakiehdotuksessa todetaan, että järjestämisluvassa "määrätään kunnat, joissa taiteen perusopetusta järjestetään". Tämä kohta herättää huolta alueellisesti toimivissa oppilaitoksissa. Monilla koulutuksen järjestäjillä on järjestämisluvassaan mainittuna vain osa niistä kunnista, joihin ne kuitenkin tosiasiallisesti tarjoavat opetusta. Tällainen käytäntö on ollut paitsi toiminnallisesti perusteltua, niin myös opetuksen saavutettavuuden näkökulmasta välttämätöntä. Alueellisesti täydentävät koulutusverkostot mahdollistavat esimerkiksi musiikkiopintojen jatkumisen lukiopaikkakunnalla tai pienissä kunnissa, joilla ei ole omaa järjestämisilupaa tai omaa oppilaitosta. Jos jatkossa kuntarajaus sidotaan tiukasti lupaehtoihin, edellyttää se jatkuvaa ja byrokraattisesti raskasta lupien päivittämistä esimerkiksi kuntaliitosten tai palvelusopimusten muutosten yhteydessä.

Alueellisen saavutettavuuden varmistamiseksi tulisikin pohtia vaihtoehtoa, jossa järjestämisluvassa määriteltäisiin oppilaitoksen "ensisijainen toiminta-alue", mutta samalla tunnustettaisiin mahdollisuus toimia sopimussuhteessa myös muissa kunnissa. Tällöin laki turvaisi toisaalta alueellisen tarkoituksenmukaisuuden ja koulutustarjonnan tasapainon, mutta mahdollistaisi samalla tarvittavan joustavuuden erikokoisten kuntien välillä ja laajemmin alueiden välisessä yhteistyössä. Laaja alueellinen kattavuus opetuksen tarjoajista on välttämättömyys, sillä paikallinen erityistuntemus ja verkostot auttavat järkevän toiminnan toteuttamisessa ja ylläpitämisessä.

7 § perusteluissa viitataan myös muihin tarpeellisiin koulutuksen järjestämisen ehtoihin. Esimerkkinä mainitaan opetuksen toteuttaminen valtakunnallisesti etäyhteyksin. SML painottaa, että vaikka digitalisaation kautta on mahdollista luoda monipuolisia ja oppijan taustoista riippuen mielekkäitä ja toisille saavutettavia oppimisympäristöjä, niin etäyhteydet eivät mahdollista kaikille pääsyä opetuksen pariin. Digitaalisten välineiden vaatimus osana opetukseen pääsyä voi myös vähentää tavoiteltua saavutettavuutta. Etäyhteyksiä hyödyntävää opetuksen toteuttamista tulee lähestyä oppiminen keskiössä, eli pedagogiikan tarpeet ja oppijoiden yksilölliset edellytykset edellä, ei teknisten ratkaisujen tai laskennallisten osallistumismahdollisuuksien ehdoilla.

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Ehdotuksessa esitetään poistettavaksi maininta musiikkioppilaitoksista ja muista oppilaitoksista. SML näkee, että pykälä liittyy suoraan samalla uudistettavan rahoitusmallin muutokseen, johon viitataan

12 §:ssä, ja jonka mukaan valtion talousarviosta ehdotetaan poistettavaksi jako musiikin ja muiden taiteiden välillä.

Mikäli nykyisessä laissa olevan jaon poistaminen musiikki- ja muihin oppilaitoksiin aiheuttaa välittömän muutostarpeen talousarvioon, niin SML ei kannata ko. muutosta. Tuo oppilaitosten erittely voidaan poistaa vain siinä tapauksessa, että se ei samalla poista musiikin omaa rahoitusmomenttia talousarviosta.

Kun musiikkioppilaitoslaki muutettiin taiteen perusopetuslaiksi 1998, haluttiin turvata musiikin tarvitsema yksilöopetuksen tuntiresurssi vrt. muihin taiteisiin (ryhmäopetuksen kustannus/oppilas ja lukukausimaksukertymä/oppitunti). Laadukas musiikin taiteen perusopetus perustuu pitkälti yksilöopetukseen toisin kuin muut taidelajit. Työn järjestämisen kustannukset ovat tästä johtuen ratkaisevasti suuremmat. Lausumme rahoituslain muutosehdotuksesta muutoin lisää 12 § yhteydessä.

SML pitää tärkeänä tarkentaa, ettei varhaisiän musiikkikasvatus ole tässä 9 §:ssä mainittua taidekasvatusta, jota annetaan ennen taiteen perusopetuksen oppimäärään sisältyviä, tavoitteellisesti eteneviä opintoja, vaan sen tulee olla osa taiteen perusopetuksen tavoitteellista opintopolkua ja valtionosuusrahoitusta, kuitenkin syömättä varsinaiseen oppimäärään osoitettuja tunteja.

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Yhteistyön nostaminen lakitasolle mahdollistaa mm. alueelliset opetusjärjestelyt, opettajaresurssien jakamisen, yhteiset opetussisällöt ja taiteidenväliset opintopolut. Näin pykälä tukee rakenteellista joustavuutta ja mahdollistaa erilaiset hajautetut toteutusmallit. Yhteistyön lisääntyminen edellyttää kuitenkin, että rahoitusmalli, todistuskäytännöt ja tietojärjestelmät tukevat monitoimijamallia.

Jos oppilas suorittaa osan opinnoistaan yhdessä oppilaitoksessa ja jatkaa toisessa, molempien oppilaitosten osuus on pystyttävä kirjaamaan läpinäkyvästi sekä opintorekisteriin että päättötodistukseen. Tämä on erityisen tärkeää, sikäli kun todistusten määrä ja sisällöt vaikuttavat tulevaisuudessa rahoitukseen.

Yhteistyön toteutuminen ei kuitenkaan ole yksin tämän lain asia, vaan vaatii yhteensopivuutta myös työehtosopimusten, opetussuunnitelmien ja oppilaitosten hallinnollisten rakenteiden suhteen sekä riittävää pedagogista kompetenssia ja yleisesti hyväksyttyä kelpoisuutta opetusta antavilta.

Erityisesti musiikkioppilaitosten yhteistyö lukioiden kanssa voi olla haasteellista niin osaamisen tunnustamisen kuin yksittäisten opettavien kurssien kannalta, mikäli opettajalla ei ole riittävää kelpoisuutta, kuten asetuksessa määriteltäviä pedagogisia opintoja.

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Uusi vastuutehtävä on tervetullut lisä taiteen perusopetuksen eri osa-alueiden yhteiseen kehittämiseen. Valitettavasti nyt siihen osoitettu rahallinen panostus on aivan liian pieni palvellakseen riittävällä laajuudella varsin runsaslukuisia ja moninaisia oppilaitoskentän kehittämistarpeita.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Lakiehdotuksen 12 § 3 momentti liittyy valtion talousarvioon. Perusteluosiossa talousarviosta ehdotetaan poistettavaksi jako musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä. Tätä jakoa ei tule poistaa, vaan se tulee säilyttää.

12 § 3 momentin perusteluissa myös todetaan, että suoritemäärien vahvistamisessa käytetty laskenta olisi suhteellinen. Emme hyväksy suhteellisuuden laskemiseen ehdotettua muutosta. SML näkee, että suoritemäärien lisäosan vahvistamisessa ehdotettu suhteellinen laskentatapa tulee musiikin osalta vertautua kaikkien taiteiden sijaan samaan taiteenalaan eli musiikkiin. Siis suoritteiden vahvistamisessa otettaisiin huomioon oppilaitoksen toteutunut oppilasmäärä ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrä suhteessa kaikkiin saman taiteenalan perusopetuksen oppilaisiin.

12 § 4 momentin mukaan ehdotetaan, ettei 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen opetustuntimäärään laskettaisi mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1500 opetustuntia oppilaan suorittamaa oppimäärää kohden. Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen oppilasmäärään ei lueta mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet 1500 opetustuntia oppimäärää kohden.

SML kannattaa 12 § 3 momentin ehdotusta muutettuna seuraavasti:

Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen opetustuntimäärään ei lueta mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1800 opetustuntia yhtä oppilaan suorittamaa oppimäärää kohden. Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen oppilasmäärään ei lueta mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet 1800 opetustuntia yhtä oppimäärää kohden.

Perustelut muutosehdotukseen:

Voimassa olevassa laissa ja siihen liittyvässä valtion talousarviossa on jako musiikkiin ja muihin taiteisiin, eli musiikille on sen erityispiirteistä johtuen oma momentti. Tämä jako tulee säilyttää rahoituksen ja valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävien suoritelmien pohjana jatkossakin.

Vaikka erittely musiikin ja muiden taiteiden välillä poistuisi lakiehdotuksen 9 §:ssä, niin sen ei tulisi johtaa yksittäisen taiteenalan saavutettavuuden, saatavuuden ja laadun heikentymiseen talousarvion momentin poistumisen myötä.

Taiteet eivät ole harjoittelun vaatiman ajan tarpeessa yhteismitallisia. Musiikissa instrumenttien osaamistavoitteiden saavuttaminen vie motorisen harjaantumisen vuoksi yksilöllisen ajan, keskimäärin koko peruskoulun ja 2. asteen ajan. Oppimäärän suorittaminen ei perustu vuosikursseihin ja vain opintoihin osallistumiseen. Oppimäärä valmistuu kunkin yksilöllisen opintopolun mukaisesti, pohjautuen yksilön osaamiseen, motivaatioon ja henkilökohtaiseen suunnitelmaan.

Eri taiteenaloissa on kullekin ominaisia erityispiirteitä. Musiikki eroaa merkittävästi muista taiteenaloista siten, että se painottuu yksilö- ja pienryhmäopetukseen, kun taas esimerkiksi kuvataide ja tanssi järjestetään pääsääntöisesti ryhmäopetuksena. Pienryhmä on usein pedagogisesti perusteltu valinta. Silloin oppimista tehostaa, mikäli opettajia voi olla samassa opetustilanteessa useampi. Ryhmäopetuksella pystytään lisäämään opetuksen piiriin runsaasti oppilaita, mutta isoissa ryhmäopetuksen ryhmissä, etenkin alkeisryhmissä, on hyvä olla useampi opettaja.

Musiikin erityispiirteenä on sen kuulonvaraisuus ja äänenlaadun määrittely kuuloaistin avulla. Tämä vaatii säännöllisesti toistuvia oppimistilanteita, joissa ei ole muuta ääntä häiritsemässä keskittymistä vaativaa äänen tarkkailua. Oppilas siis harjoittaa laulua tai instrumenttiaan tilassa yksin. Tilannetta voi tuki olla ohjaamassa opettaja sekä seuraamassa vertaisoppijoiden ryhmä. Tilanne on siis yksilöopetusta, josta voivat hyötyä myös opetusta seuraavat. Tällainen yhden oppijan äänellisen

ymmärryksen kasvattaminen ja äänenlaadun kehittäminen ei voi korvautua ryhmäopetuksella tai tapahtua yhdessä toisten kanssa musisoidessa. Ryhmässä musisointi on myös yksi keskeinen osaamisalue musiikissa, mutta henkilökohtainen äänenlaadun kehittyminen vaatii myös riittävän määrän yksilöopetusta. Erityisen tärkeää kontrolloitu harjoittelu äänenlaadun kehittämiseksi on opintojen alkuvaiheessa sekä ennen suuntaamista ammattiopintoihin.

TPO-yhteistyön periaatteena on alusta saakka ollut kunnioittaa taiteenalojen ominaispiirteitä. Yhteismitoittamalla ja yhtenäistämällä eri taiteiden pedagogisia eroavaisuuksia heikennetään samalla oppimisen laatua ja vaikuttavuutta.

Mikäli oppilasmäärästä tulee rahoituskriteeri, niin on erityisen tärkeää musiikille vahvasti yksilöopetusmuotona, että vertailutietona on sama taiteenala. Muutoin muodostuu automaatti, joka siirtää rahoitusperustetta yksilöopetuksesta ryhmäopetukseen. Esim. mikäli yhtä oppituntia kohti on 12 oppilaan ryhmä vrt. yksilöopetus, on lukumääräinen kertymä samanaikaisesti 12-kertainen, mutta ryhmä selviää 1 opetustilalla siinä missä yksilöopetukseen tarvitaan 12 opetustilaa. Musiikin tarpeiden ja kustannusrakenteen erot ovat syy, miksi musiikille jo taannoin määriteltiin oma rahoitusmomentti. On tärkeää, että eri taiteenaloille välttämättömät pedagogiset ratkaisut ovat mahdollisia myös tulevaisuudessa, ettei päädytä tilanteeseen, jossa opetuksen laatu ja osaamistavoitteet jäävät ryhmäopetusten määrien ja mahdollisimman nopeasti saavutettavien oppimäärien jalkoihin.

Ehdotamme, että oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden välinen vertailu toteutetaan kunkin taiteenalan sisällä – ei koko taiteen perusopetuksen kentän kesken. Tämä olisi oikeudenmukainen ja taiteenalojen erityisluonteet huomioiva ratkaisu.

Rahoituksen suoriteperusteinen lisäosa, jonka osuus on nousemassa 7 %:sta 25 %:iin vuoteen 2040 mennessä, on kirjattu lakiesityksen perusteluihin epäselvästi. Nykyisestä kirjauksesta ei käy ilmi, miten tämä 25 % jakautuu oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden suhteen. Pysykö nykyinen jakosuhde 6:1 samana kokonaisprosentin muuttuessa? Lakiehdotuksen perusteluihin tulee lisätä yksiselitteinen kuvaus siitä, miten suoriteperusteinen lisäosa rakentuu jatkossa.

Ehdotuksessa huomioidaan väestötappioalueita ja niille osoitettava oppilaitoskohtainen vähimmäistaso, ns. saatavuustaso on hyvä asia. Opetuksen saatavuuden turvaaminen väestötappiokunnissa on tärkeää niin yksilön kuin koko yhteiskuntamme kannalta.

Ehdotuksessa ei kuitenkaan kerrota sitä, kuinka monena vuonna vähimmäistason perusteella rahoitusta olisi mahdollista saada.

Alueellisen saatavuuden osana myös kasvukeskusten saatavuuden ja kysynnän huomioiminen on keskeistä. Tämä on koko musiikkielämän kannalta iso tulevaisuuskysymys; kuinka paljon erityisesti lapsia ja nuoria jää tämän koulutusmuodon ulkopuolelle.

Työryhmän raportissa ei tuoda esille ehdotusta tai esitystä, jolla kohdeltaisiin yhdenvertaisesti ilman opiskelupaikkaa jääneiden oppilaiden etuja tulevaisuudessa. Näiden oppilaaksi hakeutuvien näkökulmaa ei tulisi unohtaa. Saatavuuden ongelmia on kartoitettu OPH:n raportissa 2020:4.

“Taideoppilaitoksiin hakeutuneissa ja oppilaspaikan saaneissa 61 % ulkopuolelle jääneistä olisi halunnut opiskella musiikkia, 39% yhteensä 8 muuta taiteenalaa. Oppilaita, jotka eivät saaneet hakemaansa oppilaspaikkaa oli 5143: Arkkitehtuuri 7, Kuvataide 490, Käsityö 79, Mediataiteet 134, Musiikki 3151, sanataide 74, Sirkustaide 673, Tanssi 456, Teatteritaide 79.”

Voisi olettaa, että kyseinen raportti olisi ollut keskeisenä aineistona mukana lakiehdotuksen materiaaleissa. Nämä opetuksen kysynnän tilastot eivät siis tue minkäänlaista ehdotusta musiikin tuntiresurssin vähentämiseksi tai uudelleen suuntaamiseksi. Sen sijaan resursseja tulisi lisätä kysyntä huomioiden.

Maahanmuutto tuo vieraskielisiä lapsia nimenomaan kasvukeskuksiin, pääkaupunkiseudulla heitä on jopa 25 % koulunsa aloittaneista. Musiikkikasvatuksen tutkitut aivoihin kohdistuvat hyvinvointivaikutukset oppimisvalmiuksien ja puheen kehityksen tukena ovat voimakkaimmillaan varhaislapsuudessa. Vieraskielisten lasten lisääntyessä musiikkioppilaitosten resursseja tulee vahvistaa ja erilaisia yhteistyömuotoja päiväkotien kanssa kehittää ja mahdollistaa.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

SML kannattaa ehdotukseen sisältyvän asetuksen 20 § viidennen kohdan poistamista kokonaan tai muutettuna seuraavasti:

5) jolla on asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus sekä vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Perustelut muutosehdotukseen:

Katsomme, että pedagoginen koulutus (60 opintopistettä) tulisi sisältyä kaikkiin kelpoisuusluokkiin. Esitämme, että ehdotuksessa oleva kohta 5 joko poistetaan tai siihen lisätään vaatimus pedagogisista opinnoista.

Taiteelliset ansiot eivät yksin riitä opettamiseen, sillä opetussuunnitelmien tavoitteellinen toteuttaminen edellyttää pedagogista osaamista. Ilman sitä ei voida varmistaa, että opettaja kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetusta taiteen perusopetuksen vaatimalla tasolla.

Tilanteen ratkaisemiseksi tarvitaan siirtymäsäännös, jonka avulla epäpätevä henkilö voidaan ottaa määräaikaaisesti tehtävään, ja hänelle annetaan mahdollisuus täydentää kelpoisuutensa esimerkiksi kolmen tai viiden vuoden sisällä. Tällainen malli tunnetaan jo ammatillisen koulutuksen opettajien kelpoisuusehdoista ja se olisi toimiva myös tässä kontekstissa.

Oppilaitoksilla tulee olla jatkossakin oikeus asettaa omassa rekrytoinnissaan tiukempia kelpoisuusehtoja. Lain tai asetuksen tulee mahdollistaa tämä oppilaitoskohtainen harkinta.

Asetuksen kohta 5 (opettajaksi ilman tutkintoa taiteellisten ansioiden perusteella) on ongelmallinen siksi, että se jättää kelpoisuuden arvioinnin koulutuksen järjestäjän vastuulle ilman selkeitä kriteerejä. Tämä asettaa koulutuksen järjestäjät eriarvoiseen asemaan ja vaikeuttaa laadunvalvontaa. Pätevä henkilöstö on perusta laadukkaalle ja arvostetulle koulutusmuodolle. Mikäli kelpoisuuksia heikennetään, vaarannetaan koulutuksen arvostus, oppimistulokset ja alan vetovoima – myös opettajankoulutuksen näkökulmasta.

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Lasten ja nuorten ensisijaisuus tulee kirjata tähän pykälään 1 momentin estämättä ja niin, että lapsia tai nuoria kohdellaan keskenään yhdenvertaisesti.

Viittaamme tässä kohtaa ehdotuksen 1 §:ään. Lausunnossamme 1 § osalta olemme jo perustelleet lasten ja nuorten positiivista erityiskohtelua sekä hyväksyttävää ja oikeasuhtaista poikkeamista perustuslain yhdenvertaisuussäännösten suhteen.

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

On hyvä, että työskentelyn arvioinnista on siirrytty osaamisen arviointiin. Pykälän perusteluihin tulisi vielä selkeästi kirjata, että arvioinnissa on kyse nimenomaan oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnista. Tämä määrittely tulee kytkeä selkeästi 50 opintopisteen ja 1000–1800 tunnin kokonaisuuteen, jotta arviointi palvelee oppimisen ja opetuksen tavoitteita.

Oppilaan osaamisen arvioinnilla pyritään ensisijaisesti tukemaan oppimista, ohjaamaan opiskelua sekä kannustamaan oppilasta eteenpäin taiteen perusopetuksessa. Arvioinnin tehtävä on myös kehittää oppilaan valmiuksia itsearviointiin. Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta se ottaa huomioon oppilaan kehittymisen eri osa-alueilla ja tarjoaa kokonaisvaltaisen kuvan hänen osaamisestaan.

Kun oppilas on suorittanut taiteen perusopetuksen oppimäärän, hänelle annetaan siitä päättötodistus. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tarkemmat määräykset oppilaan arvioinnista, mahdollisesti annettavista muista todistuksista sekä siitä, mitä tietoja todistuksiin tulee merkitä. Tämä antaa koulutuksen järjestäjille raamit, joiden pohjalta arviointikäytäntöjä toteutetaan yhdenmukaisesti.

On toivottavaa, että arviointi ja todistuskäytännöt kehittyisivät edelleen niin, että oppilas saisi todistuksia jo pienemmistä kokonaisuuksista, eikä vasta koko oppimäärän suorittamisen jälkeen. Tällä hetkellä monelle oppilaalle koko oppimäärän suorittaminen voi osoittautua haastavaksi, ja tällöin osakokonaisuuksista saatavat todistukset voisivat tukea motivaatiota ja sitoutumista. Ne toisivat myös paremmin näkyväksi oppilaan edistymistä ja voisivat toimia rahoituksen osaperusteena.

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

-

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Perustelumme ja muutostoiveemme ovat yhteneväiset 12 § kanssa.

Lakiehdotuksen 12 § 3 momentti liittyy valtion talousarvioon. Perusteluosiossa talousarviosta ehdotetaan poistettavaksi jako musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä. Tätä jakoa ei tule poistaa, vaan se tulee säilyttää.

12 § 3 momentin perusteluissa myös todetaan, että suoritemäärien vahvistamisessa käytetty laskenta olisi suhteellinen. Emme hyväksy suhteellisuuden laskemiseen ehdotettua muutosta. SML näkee, että suoritemäärien lisäosan vahvistamisessa ehdotettu suhteellinen laskentatapa tulee musiikin osalta vertautua kaikkien taiteiden sijaan samaan taiteenalaan eli musiikkiin. Siis suoritteiden vahvistamisessa otettaisiin huomioon oppilaitoksen toteutunut oppilasmäärä ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrä suhteessa kaikkiin saman taiteenalan perusopetuksen oppilaisiin.

12 § 4 momentin mukaan ehdotetaan, ettei 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen opetustuntimäärään laskettaisi mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1500 opetustuntia oppilaan suorittamaa oppimäärää kohden. Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen oppilasmäärään ei lueta mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet 1500 opetustuntia oppimäärää kohden.

SML kannattaa 12 § 3 momentin ehdotusta muutettuna seuraavasti:

Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen opetustuntimäärään ei lueta mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1800 opetustuntia yhtä oppilaan suorittamaa oppimäärää kohden. Edellä 3 momentin mukaiseen toteutuneeseen oppilasmäärään ei lueta mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet 1800 opetustuntia yhtä oppimäärää kohden.

Perustelut muutosehdotukseen:

Voimassa olevassa laissa ja siihen liittyvässä valtion talousarviossa on jako musiikkiin ja muihin taiteisiin, eli musiikille on sen erityispiirteistä johtuen oma momentti. Tämä jako tulee säilyttää rahoituksen ja valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävien suoritelmien pohjana jatkossakin.

Vaikka erittely musiikin ja muiden taiteiden välillä poistuisi lakiehdotuksen 9 §:ssä, niin sen ei tulisi johtaa yksittäisen taiteenalan saavutettavuuden, saatavuuden ja laadun heikentymiseen talousarvion momentin poistumisen myötä.

Taiteet eivät ole harjoittelun vaatiman ajan tarpeessa yhteismitallisia. Musiikissa instrumenttien osaamistavoitteiden saavuttaminen vie motorisen harjaantumisen vuoksi yksilöllisen ajan, keskimäärin koko peruskoulun ja 2. asteen ajan. Oppimäärän suorittaminen ei perustu vuosikursseihin ja vain opintoihin osallistumiseen. Oppimäärä valmistuu kunkin yksilöllisen opintopolun mukaisesti, pohjautuen yksilön osaamiseen, motivaatioon ja henkilökohtaiseen suunnitelmaan.

Eri taiteenaloissa on kullekin ominaisia erityispiirteitä. Musiikki eroaa merkittävästi muista taiteenaloista siten, että se painottuu yksilö- ja pienryhmäopetukseen, kun taas esimerkiksi kuvataide ja tanssi järjestetään pääsääntöisesti ryhmäopetuksena. Pienryhmä on usein pedagogisesti perusteltu valinta. Silloin oppimista tehostaa, mikäli opettajia voi olla samassa opetustilanteessa useampi. Ryhmäopetuksella pystytään lisäämään opetuksen piiriin runsaasti oppilaita, mutta isoissa ryhmäopetuksen ryhmissä, etenkin alkeisryhmissä, on hyvä olla useampi opettaja.

Musiikin erityispiirteenä on sen kuulonvaraisuus ja äänenlaadun määrittely kuuloaistin avulla. Tämä vaatii säännöllisesti toistuvia oppimistilanteita, joissa ei ole muuta ääntä häiritsemässä keskittymistä vaativaa äänen tarkkailua. Oppilas siis harjoittaa laulua tai instrumenttiaan tilassa yksin. Tilannetta voi toki olla ohjaamassa opettaja sekä seuraamassa vertaisoppijoiden ryhmä. Tilanne on siis yksilöopetusta, josta voivat hyötyä myös opetusta seuraavat. Tällainen yhden oppijan äänellisen ymmärryksen kasvattaminen ja äänenlaadun kehittäminen ei voi korvautua ryhmäopetuksella tai tapahtua yhdessä toisten kanssa musisoidessa. Ryhmässä musisointi on myös yksi keskeinen osaamisalue musiikissa, mutta henkilökohtainen äänenlaadun kehittyminen vaatii myös riittävän määrän yksilöopetusta. Erityisen tärkeää kontrolloitu harjoittelu äänenlaadun kehittämiseksi on opintojen alkuvaiheessa sekä ennen suuntaamista ammattiopintoihin.

TPO-yhteistyön periaatteena on alusta saakka ollut kunnioittaa taiteenalojen ominaispiirteitä. Yhteismitoittamalla ja yhtenäistämällä eri taiteiden pedagogisia eroavaisuuksia heikennetään samalla oppimisen laatua ja vaikuttavuutta.

Mikäli oppilasmäärästä tulee rahoituskriteeri, niin on erityisen tärkeää musiikille vahvasti yksilöopetusmuotona, että vertailutietona on sama taiteenala. Muutoin muodostuu automaatti, joka siirtää rahoitusperustetta yksilöopetuksesta ryhmäopetukseen. Esim. mikäli yhtä oppituntia kohti on 12 oppilaan ryhmä vrt. yksilöopetus, on lukumääräinen kertymä samanaikaisesti 12-kertainen, mutta ryhmä selviää 1 opetustilalla siinä missä yksilöopetukseen tarvitaan 12 opetustilaa. Musiikin tarpeiden ja kustannusrakenteen erot ovat syy, miksi musiikille jo taannoin määriteltiin oma rahoitusmomentti. On tärkeää, että eri taiteenaloille välttämättömät pedagogiset ratkaisut ovat mahdollisia myös tulevaisuudessa, ettei päädytä tilanteeseen, jossa opetuksen laatu ja osaamistavoitteet jäävät ryhmäopetusten määrien ja mahdollisimman nopeasti saavutettavien oppimäärien jalkoihin.

Ehdotamme, että oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden välinen vertailu toteutetaan kunkin taiteenalan sisällä – ei koko taiteen perusopetuksen kentän kesken. Tämä olisi oikeudenmukainen ja taiteenalojen erityisluonteet huomioiva ratkaisu.

Rahoituksen suoriteperusteinen lisäosa, jonka osuus on nousemassa 7 %:sta 25 %:iin vuoteen 2040 mennessä, on kirjattu lakiesityksen perusteluihin epäselvästi. Nykyisestä kirjauksesta ei käy ilmi, miten tämä 25 % jakautuu oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden suhteen. Pysyykö nykyinen jakosuhde 6:1 samana kokonaisprosentin muuttuessa? Lakiehdotuksen perusteluihin tulee lisätä yksiselitteinen kuvaus siitä, miten suoriteperusteinen lisäosa rakentuu jatkossa.

Ehdotuksessa huomioidaan väestötappioalueita ja niille osoitettava oppilaitoskohtainen vähimmäistaso, ns. saatavuustaso on hyvä asia. Opetuksen saatavuuden turvaaminen väestötappiokunnissa on tärkeää niin yksilön kuin koko yhteiskuntamme kannalta.

Ehdotuksessa ei kuitenkaan kerrota sitä, kuinka monena vuonna vähimmäistason perusteella rahoitusta olisi mahdollista saada.

Alueellisen saatavuuden osana myös kasvukeskusten saatavuuden ja kysynnän huomioiminen on keskeistä. Tämä on koko musiikkielämän kannalta iso tulevaisuuskysymys; kuinka paljon erityisesti lapsia ja nuoria jää tämän koulutusmuodon ulkopuolelle.

Työryhmän raportissa ei tuoda esille ehdotusta tai esitystä, jolla kohdeltaisiin yhdenvertaisesti ilman opiskelupaikkaa jääneiden oppilaiden etuja tulevaisuudessa. Näiden oppilaaksi hakeutuvien näkökulmaa ei tulisi unohtaa. Saatavuuden ongelmia on kartoitettu OPH:n raportissa 2020:4.

“Taideoppilaitoksiin hakeutuneissa ja oppilaspaikan saaneissa 61 % ulkopuolelle jääneistä olisi halunnut opiskella musiikkia, 39% yhteensä 8 muuta taiteen alaa. Oppilaita, jotka eivät saaneet hakemaansa oppilaspaikkaa oli 5143: Arkkitehtuuri 7, Kuvataide 490, Käsityö 79, Mediataiteet 134, Musiikki 3151, sanataide 74, Sirkustaide 673, Tanssi 456, Teatteritaide 79.”

Voisi olettaa, että kyseinen raportti olisi ollut keskeisenä aineistona mukana lakiehdotuksen materiaaleissa. Nämä opetuksen kysynnän tilastot eivät siis tue minkäänlaista ehdotusta musiikin tuntiresurssin vähentämiseksi tai uudelleen suuntaamiseksi. Sen sijaan resursseja tulisi lisätä kysyntä huomioiden.

Maahanmuutto tuo vieraskielisiä lapsia nimenomaan kasvukeskuksiin, pääkaupunkiseudulla heitä on jopa 25 % koulunsa aloittaneista. Musiikkikasvatuksen tutkitut aivoihin kohdistuvat hyvinvointivaikutukset oppimisvalmiuksien ja puheen kehityksen tukena ovat voimakkaimmillaan varhaislapsuudessa. Vieraskielisten lasten lisääntyessä musiikkioppilaitosten resursseja tulee vahvistaa ja erilaisia yhteistyömuotoja päiväkotien kanssa kehittää ja mahdollistaa.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

SML kannattaa ehdotukseen sisältyvän asetuksen 20 § viidennen kohdan poistamista kokonaan tai muutettuna seuraavasti:

5) jolla on asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen tai muu ammatillinen ansioituneisuus sekä vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot.

Perustelut muutosehdotukseen:

Katsomme, että pedagoginen koulutus (60 opintopistettä) tulisi sisältyä kaikkiin kelpoisuusluokkiin. Esitämme, että ehdotuksessa oleva kohta 5 joko poistetaan tai siihen lisätään vaatimus pedagogisista opinnoista.

Taiteelliset ansiot eivät yksin riitä opettamiseen, sillä opetussuunnitelmien tavoitteellinen toteuttaminen edellyttää pedagogista osaamista. Ilman sitä ei voida varmistaa, että opettaja kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetusta taiteen perusopetuksen vaatimalla tasolla.

Tilanteen ratkaisemiseksi tarvitaan siirtymäsäännös, jonka avulla epäpätevä henkilö voidaan ottaa määräaikaaisesti tehtävään, ja hänelle annetaan mahdollisuus täydentää kelpoisuutensa esimerkiksi kolmen tai viiden vuoden sisällä. Tällainen malli tunnetaan jo ammatillisen koulutuksen opettajien kelpoisuusehdoista ja se olisi toimiva myös tässä kontekstissa.

Oppilaitoksilla tulee olla jatkossakin oikeus asettaa omassa rekrytoinnissaan tiukempia kelpoisuusehtoja. Lain tai asetuksen tulee mahdollistaa tämä oppilaitoskohtainen harkinta.

Asetuksen kohta 5 (opettajaksi ilman tutkintoa taiteellisten ansioiden perusteella) on ongelmallinen siksi, että se jättää kelpoisuuden arvioinnin koulutuksen järjestäjän vastuulle ilman selkeitä kriteerejä. Tämä asettaa koulutuksen järjestäjät eriarvoiseen asemaan ja vaikeuttaa laadunvalvontaa. Pätevä henkilöstö on perusta laadukkaalle ja arvostetulle koulutusmuodolle. Mikäli kelpoisuuksia heikennetään, vaarannetaan koulutuksen arvostus, oppimistulokset ja alan vetovoima – myös opettajankoulutuksen näkökulmasta.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti: Taiteen perusopetus on merkittävä kansallinen koulutusmuoto. Ehdotuksen perusteluissa välillä tavoitellaan tälle koulutusmuodolle sellaisia saavutettavuuden määreitä, joihin on mahdollista vain koulutusmuodoilla, joihin jo lakisääteisesti lapsia velvoitetaan. Varhaiskasvatus ja peruskoulu ovat käytännössä ainoat mahdollisuudet koko ikäluokan saavuttamiseen. Niissä tulisi vahvistaa taito- ja taideaineiden määrää sekä panostaa sellaisten ammattitaitoisten opettajien saatavuuteen, joilla olisi niin omaa osaamista kuin kokemusta kyseisestä taiteenalasta sekä vahvat pedagogiset taidot.

Yleinen kommentti:

Yksi lakiuudistuksen tavoitteista on terävöittää ja selkeyttää taiteen perusopetusta koulutusmuotona ja erityisesti sen rakennetta. Lisäksi tavoitteena on, että taiteen perusopetuksen valtionrahoitusjärjestelmä olisi vakaa, ennustettava ja riittävän yksinkertainen, jotta sen toimeenpano ja määräytymisen perusteet olisivat selkeät ja ymmärrettävät. Tästä syystä vapaan sivistystyön antamaa taiteen perusopetusta tulee seuraavaksi tarkastella, kehittää ja varmistaa, että järjestämisen edellytykset, rahoituksen kriteeristöt ja arviointi ovat jatkossa yhtenevät muilta opetuksen järjestäjiltä vaadittavien taiteen perusopetuksen järjestämisluvan tai valtionosuuden saamisen edellytysten kanssa. Tämä on tärkeää yhteneväisyyden, selkeyden, oikeudenmukaisuuden ja tulevaisuudessa laajemman yhteistyön mahdollistamiseksi.

Yleinen kommentti:

Suomen musiikkioppilaitosten liitto kannattaa 10M€ tasokorotusta taiteen perusopetukselle, mutta näkee sen kysyntään ja koulutusmuodon saavutettavuudelle asetettuihin tavoitteisiin suhteutettuna liian pienenä. On syytä muistaa, että koulutusmuodon tuottamat hyvinvointivaikutukset ja mm. mielenterveyttä lisäävät vaikutukset ovat monin kertaisesti suurempia kuin koulutusmuodolle osoitettu valtion rahoitusosuus.

Yleinen kommentti:

Lain tavoitteena on edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. SML haluaisi korostaa, että taiteen perusopetus on hyödyllistä myös muille kuin taiteenalan jatko-opintoihin tähtääville. Se lisää niin yksilön hyvinvointia ja oppimisvalmiuksia kuin myös kasvattaa pitkäjänteisyyttä ja ohjaa luovaan ajatteluun, joka on taas lähtökohta innovatiivisuudelle. Taiteen alojen monia konkreettisia taitoja voi hyödyntää myös muilla kuin taidealoilla. Esimerkiksi musiikin monet taidot tuovat osaamista ja valmiuksia opetus- ja kasvatusaloille sekä erilaisiin ryhmä- ja vuorovaikutustilanteisiin alasta riippumatta.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto kiittää mahdollisuudesta lakiehdotuksesta lausumiseen.

Martikainen Olli-Pekka
Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry